บทที่ 5
ผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อหาค่าความเสี่ยง ทิศทางผลตอบแทนและการประเมินราคาหลักทรัพย์ในหลักทรัพย์กลุ่มพลังงาน 4 หลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลรายสัปดาห์ เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2541 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2545 ซึ่งหุ้นสามัญที่ทำการศึกษาได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังต่อไปนี้

1. บริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด(มหาชน) หรือ Bankchak Petroleum Public Company Limited ชื่อย่อ BCP ซึ่งดำเนินกิจการในลักษณะผลิตและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง

2. บริษัทสยามสหบริการ จำกัด(มหาชน) หรือ Siam United Services Public Company Limited ชื่อย่อ SUSCO ซึ่งดำเนินกิจการในลักษณะผลิตและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง

3. บริษัทผลิตไฟฟ้า จำกัด(มหาชน) หรือ Electricity Generating Public Company Limited ชื่อย่อ EGCOMP ซึ่งดำเนินกิจการในลักษณะผลิตและจำหน่ายไฟฟ้า

4. บริษัทผลิตไฟฟ้าราชบุรี จำกัด(มหาชน) หรือ Ratchaburi Electricity Public Company Limited ชื่อย่อ RATCH ซึ่งดำเนินกิจการในลักษณะผลิตและจำหน่ายไฟฟ้า

จากข้อมูลที่นำมาศึกษาเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา ซึ่งลักษณะข้อมูลพื้นฐานของข้อมูลอนุกรมเวลาใดๆมักมีข้อควรพิจารณาคือ ข้อมูลอนุกรมเวลานั้นๆ เป็นข้อมูลอนุกรมเวลาที่มีลักษณะนิ่งหรือไม่ เพราะการที่ข้อมูลที่เป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (time series data) ส่วนมากมักจะมีลักษณะไม่นิ่ง หรือ non-stationary กล่าวคือ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าความแปรปรวน (variances) จะมีค่าไม่คงที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของสมการมีความสัมพันธ์ไม่แท้จริง (spurious regression) ซึ่งเป็นการยากที่จะยอมรับรูปสมการได้ในทางเศรษฐศาสตร์ (Enders, 1995) และ (Johnston and Dinardo,1997) แต่ถ้าข้อมูลอนุกรมเวลามีลักษณะนิ่ง สามารถนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปใช้พยากรณ์ได้อย่างมีความน่าเชื่อถือ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบความนิ่งของข้อมูลก่อน แล้วจึงนำมาหาการร่วมกันไปด้วยกัน (cointegration) ตามกระบวนการของ Engle-Granger โดยจะทำการทดสอบความนิ่งของค่า residuals ว่ามีลักษณะนิ่ง หรือ stationary หรือไม่ ซึ่งทั้งข้อมูลราคาปิดของหลักทรัพย์ที่ทำการศึกษาและค่า residuals จะต้องมีความนิ่งที่ระดับเดียวกัน หรือมี integrated of order เดียวกัน แล้วจึงนำมาทำการประมาณสมการถดถอยด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) ต่อไป

5.1 การทดสอบความเป็น stationarity หรือวิธีการคำนวณ Unit Root Test ของข้อมูล

การทดสอบยูนิทรูท (Unit Root) นั้นเป็นขั้นแรกที่ต้องทำก่อนที่จะนำข้อมูลราคาปิดของหลักทรัพย์ไปวิเคราะห์ความถดถอย (Regression) เพื่อหาค่าความเสี่ยง ทิศทางผลตอบแทน และการประเมินราคาหลักทรัพย์ โดยจะเป็นการดูความเป็น stationary [I(0); integrated of order 0] ของข้อมูลราคาปิดของหลักทรัพย์ นั่นคือลักษณะข้อมูลเป็นแบบ "นิ่ง" หรือ non-stationary [I(d); d > 0, integrated of order d] นั่นคือลักษณะข้อมูลเป็นแบบ "ไม่นิ่ง" หากปรากฏว่าข้อมูลราคาปิดของหลักทรัพย์มีลักษณะเป็น stationary แทนด้วย I(0) โดยมีแบบจำลองการทดสอบ Unit Root ตามสมการ 5.1 ดังนี้

$$\Delta X_t = \rho X_{t-1} + e_t \qquad \ldots (5.1)$$

โดยที่ X_t, X_{t-1} คือ ข้อมูลราคาปิดของหลักทรัพย์ใดๆ ณ เวลา t และ t – 1

e_t คือ ความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่ม (Random Error)

ρ คือ สัมประสิทธิ์อัตสหสัมพันธ์ (Autocorrelation Coefficience)

ซึ่งสามารถเขียนสมมติฐานในการทดสอบได้ดังนี้

$$H_0 : \rho = 1$$
$$H_1 : |\rho| < 1$$

โดยในการทดสอบสมมติฐาน เป็นการทดสอบว่าตัวแปรที่เราศึกษา (X_t) นั้นมี unit root หรือไม่ สามารถพิจารณาได้จากค่า ρ ถ้ายอมรับ $H_0 : \rho = 1$ หมายความว่า X_t นั้นมี unit root หรือ X_t มีลักษณะไม่นิ่ง แต่ถ้ายอมรับ $H_1 : |\rho| < 1$ หมายความว่า X_t ไม่มียูนิทรูท หรือ X_t มีลักษณะนิ่งจากการเปรียบเทียบค่า t-statistics ที่คำนวณได้กับค่าในตาราง Dickey-Fuller ซึ่งค่า t-statistics ที่น้อยกว่าค่าในตาราง Dickey-Fuller จะสามารถปฏิเสธสมมติฐานได้ แสดงว่าตัวแปรที่นำมาทดสอบมีลักษณะนิ่ง หรือเป็น integrated of order 0 แทนได้ด้วย $X_t \sim I(0)$

ซึ่งสามารถพิจารณาตามสมการถดถอย 3 รูปแบบของดิกกี้-ฟูลเลอร์ ในการทดสอบว่าข้อมูลนิ่งหรือไม่ ดังนี้

None $$\Delta X_t = \theta X_{t-1} + \sum_{j=1}^{p} \phi_j \Delta X_{t-j} + e_t$$

Intercept $$\Delta X_t = \alpha + \theta X_{t-1} + \sum_{j=1}^{p} \phi_j \Delta X_{t-j} + e_t$$

Intercept & Trend $$\Delta X_t = \alpha + \beta t + \theta X_{t-1} + \sum_{j=1}^{p} \phi_j \Delta X_{t-j} + e_t$$

โดยที่ X_t คือ ราคาปิดของหลักทรัพย์ i ณ เวลา t

X_{t-1} คือ ราคาปิดของหลักทรัพย์ i ณ เวลา t-1

i คือ หลักทรัพย์ 4 หลักทรัพย์ในกลุ่มพลังงานที่ต้องการทำการศึกษา

ประกอบด้วย หลักทรัพย์ บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) (BCP)

หลักทรัพย์ บริษัทสยามสหบริการ จำกัด (มหาชน) (SUSCO)

หลักทรัพย์ บริษัทผลิตไฟฟ้า จำกัด (มหาชน) (EGCOMP)

หลักทรัพย์ บริษัทผลิตไฟฟ้าราชบุรี จำกัด (มหาชน) (RATCH)

$\alpha, \theta, \beta, \phi$ คือ ค่าพารามิเตอร์

t คือ ค่าแนวโน้ม

e_t คือ ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่ม

จะได้สมมติฐานการทดสอบของดิกกี้-ฟลูเลอร์ใหม่ คือ

$$H_0 : \theta = 0$$

$$H_1 : \theta < 0$$

ถ้ายอมรับ $H_0 : \theta = 0$ จะได้ความหมายเช่นเดียวกับ $H_0 : \rho = 1$ หมายความว่า X_t มี Unit Root หรือ X_t มีลักษณะไม่นิ่ง เนื่องจากข้อมูลอนุกรมเวลา ณ เวลา t มีส่วนสัมพันธ์กับข้อมูลอนุกรมเวลา ณ เวลา t-1 ค่าคงที่และแนวโน้ม แต่ถ้ายอมรับ $H_1 : \theta < 0$ จะได้ความหมายเช่นเดียวกับ $H_1 : \rho < 1$ หมายความว่า X_t ไม่มี Unit Root หรือ X_t มีลักษณะนิ่ง

จากวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยของข้อมูลราคาปิดของหลักทรัพย์ที่ทำการศึกษา ในแบบของ Engle และ Granger นั้น ไม่ได้ระบุวิธีการกำหนด lagged change $\left[\sum_{j=1}^{p} \lambda_j \Delta X_{t-j}\right]$ ที่เหมาะสมในการทดสอบสมการ Unit Roots ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ให้ lagged change $\left[\sum_{j=1}^{p} \lambda_j \Delta X_{t-j}\right]$ เป็น 1 ด้วยความหมายของ lagged change $\left[\sum_{j=1}^{p} \lambda_j \Delta X_{t-j}\right]$ ที่ว่าข้อมูลในช่วงเวลาก่อนหน้านั้น 1 period จะถูกปรับให้เข้ากับช่วงเวลาปัจจุบัน สามารถแสดงผลการทดสอบค่า t-statistics ของค่า θ ตามรูปแบบสมการถดถอยของดิกกี้-ฟลูเลอร์ได้ตามตารางที่ 5.1

ผลการศึกษาพบว่าหลักทรัพย์ทั้งสี่หลักทรัพย์ (EGCOMP, RATCH, BCP, SUSCO) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ได้ค่าสถิติทดสอบน้อยกว่าค่าวิกฤต แสดงว่าข้อมูลที่นำมาทดสอบมีลักษณะนิ่ง เป็น integrated of order 0 แทนได้ด้วย $X_t \sim I(0)$ เป็น stationary เมื่อนำไปทำการ

ประมาณสมการถดถอยด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) เพื่อหาค่าความเสี่ยง ทิศทางผลตอบแทน และการประเมินราคาของหลักทรัพย์ จะมีความน่าเชื่อถือในผลการวิเคราะห์

ตารางที่ 5.1 ผลการทดสอบ Unit Roots ของราคาปิดหลักทรัพย์แต่ละตัวและดัชนีตลาดหลักทรัพย์

หลักทรัพย์	ค่า t-statistics ของค่า θ ตามรูปแบบสมการของดิกกี้-ฟลูเลอร์ แบบ Intercept	Critical Value 1%	Status I(d)
MARKET	-8.853543	-3.4573	I(0)
BCP	-10.01503	-3.4573	I(0)
SUSCO	-10.77626	-3.4573	I(0)
EGCOMP	-10.78212	-3.4573	I(0)
RATCH	-11.47388	-3.4573	I(0)
หลักทรัพย์	**ค่า t-statistics ของค่า θ ตามรูปแบบสมการของดิกกี้-ฟลูเลอร์ แบบ Intercept &Trend**	**Critical Value 1%**	**Status I(d)**
MARKET	-8.835036	-3.9969	I(0)
BCP	-9.995989	-3.9969	I(0)
SUSCO	-10.76835	-3.9969	I(0)
EGCOMP	-10.76960	-3.9969	I(0)
RATCH	-11.56732	-3.9969	I(0)
หลักทรัพย์	**ค่า t-statistics ของค่า θ ตามรูปแบบสมการของดิกกี้-ฟลูเลอร์ แบบ None**	**Critical Value 1%**	**Status I(d)**
MARKET	-8.868211	-2.5735	I(0)
BCP	-10.03455	-2.5735	I(0)
SUSCO	-10.69280	-2.5735	I(0)
EGCOMP	-10.80158	-2.5735	I(0)
RATCH	-11.40378	-2.5735	I(0)

ที่มา : จากการคำนวณ

5.2 การทดสอบความสัมพันธ์ในระยะยาว (Cointegration)

การร่วมกันไปด้วยกัน (cointegration) ตามกระบวนการของ Engle-Granger จะทำการทดสอบดุลยภาพระยะยาวจากค่า residuals ว่า stationary หรือไม่ จากการประมาณสมการถดถอยด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) โดยกำหนดให้อัตราผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์ทั้งตลาดเป็นตัวแปรอิสระ และอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ที่ต้องการศึกษาเป็นตัวแปรตาม จากนั้นจึงนำ Residuals ที่ประมาณได้จากสมการมาทดสอบว่าข้อมูลมีความนิ่ง หรือมีคุณสมบัติในลักษณะ I(0) หรือไม่ ซึ่งใช้ในการทดสอบ ADF โดยต้องไม่มีค่าคงที่และ Time trend

โดยวิธีการนี้นิยมในกรณีที่ตัวแปรไม่มากกว่า 2 ตัวแปร คือ การใช้ส่วนตกค้างหรือส่วนที่เหลือ (residuals) จากสมการถดถอย (regression equation) ที่เราต้องการทดสอบการร่วมกันไปด้วยกัน (cointegration) มาทำการทดสอบว่ามีการร่วมกันไปด้วยกัน (cointegration) หรือไม่ จากการทดสอบยูนิทรูท (Unit Roots) ของส่วนตกค้างหรือส่วนที่เหลือ (residuals) โดยนำค่า ε_t มาหาสมการถดถอยตามสมการ 5.2 ดังต่อไปนี้

$$\Delta\varepsilon_t = \gamma\ \varepsilon_{t-1} + W_t \qquad \text{... (5.2)}$$

โดยที่ ε_t , ε_{t-1} คือค่า Residual ณ. เวลา t และ t-1 ที่นำมาหาสมการถดถอยใหม่

γ คือค่าพารามิเตอร์

W_t คือค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่ม

ทำการทดสอบสมมุติฐานตามวิธี Augmented Dickey-Fuller test เช่นเดียวกับการตรวจสอบ unit roots โดยพิจารณาจากการเปรียบเทียบค่า T-Statistics ที่คำนวณได้กับค่าในตาราง ADF test ซึ่งถ้า $-2<\gamma<0$ สามารถสรุปได้ว่าส่วนตกค้างหรือส่วนที่เหลือ (Residuals) มีลักษณะนิ่ง (Stationary) แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว แต่ถ้า γ มีค่าเป็นศูนย์ ($\gamma=0$) แสดงว่า residuals นั้น non-stationary ซึ่งสมมติฐานในการทดสอบเป็นดังนี้

$H_0 : \gamma=0$ ไม่มีการร่วมกันไปด้วยกัน

$H_1 : \gamma\neq0$ มีการร่วมกันไปด้วยกัน

โดยใช้สถิติ "t" ซึ่งมีสูตรดังต่อไปนี้

$$t = \frac{\hat{\gamma}}{S.E.\hat{\gamma}}$$

เมื่อทดสอบสมมติฐาน โดยเปรียบเทียบค่า t-statistics ที่คำนวณได้ กับค่าจากตาราง Dickey-Fuller ถ้ายอมรับ H_0 หมายความว่าสมการถดถอยที่ได้ไม่มีการร่วมกันไปด้วยกัน และถ้า

ยอมรับ H_1 หมายความว่าสมการถดถอยที่ได้มีการร่วมกันไปด้วยกันนั่นเอง ถึงแม้ว่าข้อมูลอนุกรมเวลาในสมการนั้นจะเป็นข้อมูลอนุกรมเวลาที่มีลักษณะไม่นิ่งก็ตาม หรือหมายความว่าหากค่า t-statistics ที่ได้น้อยกว่าค่า Augmented Dickey–Fuller test (ADF test) หมายถึง residuals นั้น stationary (ดูจากภาคผนวก) โดยจากข้อสรุปของ Ender (Applied Econometric Time Series, p.225) หาก residuals เป็น stationary หรือข้อมูลที่นำมาทดสอบเป็น integrated of order 0 แทนได้ด้วย $X_t \sim I(0)$ ส่วนตกค้างหรือส่วนที่เหลือ (residuals) มีลักษณะนิ่ง (stationary) จะสามารถปฏิเสธสมมติฐานได้ จะสามารถสรุปได้ว่าตัวแปรที่นำมาทดสอบมีดุลยภาพในระยะยาว และตามที่ Robert F. Engle และ Clive W. J. Granger ได้เสนอบทความทางวิชาการเรื่อง Cointegration and Error Correction: Representation, Estimation and Testing ในปี 1987 ได้เสนอไว้ว่าหากในระยะยาวถ้ามีการออกนอกดุลยภาพเกิดขึ้น สันนิษฐานว่าจะมีกลับเข้าสู่ดุลยภาพได้โดยมี Error Correction Mechanism (ECM) ปรับให้เข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวต่อไป ผลการทดสอบค่า t-statistics ของค่า γ ดังตารางที่ 5.2

ผลการศึกษาพบว่าหลักทรัพย์ทั้งสี่หลักทรัพย์ (EGCOMP, RATCH, BCP, SUSCO) ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ได้ค่าสถิติทดสอบน้อยกว่าค่าวิกฤต แสดงว่า ส่วนตกค้างหรือส่วนที่เหลือ (residuals) มีลักษณะนิ่งเป็น stationary สามารถปฏิเสธสมมติฐานได้ จึงสามารถสรุปได้ว่าตัวแปรที่นำมาทดสอบมีดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration)จากข้อสรุปของ Ender (Applied Econometric Time Series, p.225) และตามที่ Robert F. Engle และ Clive W. J. Granger ได้เสนอบทความทางวิชาการเรื่อง Cointegration and Error Correction: Representation, Estimation and Testing ในปี 1987 ได้เสนอไว้ว่าเมื่อ Cointegration มีอยู่จริง Error Correction Mechanism (ECM) ย่อมมีอยู่จริง นั่นคือถ้ามีการออกนอกดุลยภาพเกิดขึ้น สันนิษฐานว่าจะมีกลับเข้าสู่ดุลยภาพได้โดยมี Error Correction Mechanism (ECM) ปรับให้เข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวต่อไป

ตารางที่ 5.2 การทดสอบ Cointegration

หลักทรัพย์	ค่า t-statistics ของค่า γ	Critical Value 1%	Status I(d)
BCP	-10.17179	-2.5735	I(0)
SUSCO	-11.73890	-2.5735	I(0)
EGCOMP	-10.90199	-2.5735	I(0)
RATCH	-11.50380	-2.5735	I(0)

ที่มา : จากการคำนวณ

5.3 ค่าความเสี่ยง หรือค่าสัมประสิทธิ์เบต้า β_i และทิศทางผลตอบแทนของหลักทรัพย์

การศึกษาครั้งนี้ใช้แนวทฤษฎี CAPM เพื่อการศึกษาหาค่าความเสี่ยง และทิศทางผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์กลุ่มพลังงาน 4 หลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ความเสี่ยงใน CAPM นั้น หมายถึง ความเสี่ยงที่เป็นระบบ (Systematic Risk) โดยจะใช้ตัว (β) เป็นตัวแทน โดยความเสี่ยงของแต่ละหลักทรัพย์วัดได้จากการเปรียบเทียบความเสี่ยงของหลักทรัพย์นั้นกับความเสี่ยงในตลาด แต่เพราะไม่สามารถนำค่าสถิตินี้ไปวัดเปรียบเทียบกับความแปรปรวนของหลักทรัพย์อื่นได้ จึงใช้การวัดความแปรปรวนของผลตอบแทนของหลักทรัพย์นั้นเทียบกับผลตอบแทนของตลาด ดังนั้นความเสี่ยงของหลักทรัพย์แต่ละตัวจะเป็นค่าความแปรปรวนของหลักทรัพย์ ที่ i และของตลาด ค่าเบต้า (β) สามารถคำนวณได้จากความสัมพันธ์ ดังนี้

$$R_{it} = \alpha_{it} + \beta_i E(R_{mt}) + \varepsilon_t$$

โดย

$$\beta_i \text{ (ความเสี่ยง)} = \frac{\text{covariance } (R_i R_m)}{\text{variance } (R_m)}$$

และ

R_i = อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ i (return from portfolio)

R_m = อัตราผลตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่มหลักทรัพย์ตลาด (return from the market)

เมื่อนำข้อมูลราคาปิดของหลักทรัพย์กลุ่มพลังงาน 4 หลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ไปวิเคราะห์ความถดถอย (ดูจากภาคผนวก ง แสดงการหาค่าความเสี่ยงของแต่ละหลักทรัพย์) ผลการทดสอบปรากฏดังตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 ผลการศึกษาค่าความเสี่ยง (β_i) และทิศทางผลตอบแทนของหลักทรัพย์

หลักทรัพย์	β_i	α_i	DW	R^2	adjusted-R^2	F-Statistics
BCP	-0.175165	0.044372	1.99	0.006904	0.003055	1.182882
	(-1.339281)	(0.070503)				<0.308057>
	< 0.1817 >	< 0.9438 >				
SUSCO	0.020722	1.091860	1.9926	*	*	0.575466
	(0.129305)	(1.228429)				<0.563168>
	< 0.8972 >	< 0.2204 >				
EGCOMP	-0.080719	0.000900	1.8046	#	#	0.140410
	(-5.734055)	(3.869918)				<0.869068>
	< 0.0000 >	< 0.0001 >				
RATCH	-0.024582	0.124056	1.9211	0.005204	0.001348	0.725355
	(-1.169722)	(1.218361)				<0.485141>
	< 0.2464 >	< 0.2242 >				

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ ( ) คือค่า T-Statistics

ตัวเลขในวงเล็บ < > คือค่า Sig.

* คือข้อมูลมีปัญหา Auto Correlation เมื่อแก้ไขแล้วทำให้ค่า R^2และ adjusted-R^2 ไม่สามารถใช้อธิบายได้

คือข้อมูลมีปัญหา Heteroskedasticsity เมื่อแก้ไขแล้วทำให้ค่า R^2 และ adjusted-R^2 ไม่สามารถใช้อธิบายได้

ที่มา : จากการคำนวณ

5.3.1 การวิเคราะห์ค่า R^2

ค่า R^2 เป็นการอธิบายการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระที่อยู่ด้านขวาของสมการ มีความสามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตามทางด้านซ้ายของสมการได้ดีเพียงใดนั่นคือหากค่า R^2 มีค่ามากเท่าใดย่อมแสดงว่าการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระสามารถ อธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้มาก หรือการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในอัตราผลตอบ แทนของตลาดหลักทรัพย์ที่เกิดจากอิทธิพลของความเสี่ยงที่เป็นระบบ (Systematic Risk) สามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ที่คาดหวังได้สูงขึ้น และถ้าหากค่า R^2 มีค่า

น้อยเพียงใด ย่อมแสดงว่าการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระ สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้น้อยลง หรือการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในอัตราผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์ที่เกิดจากอิทธิพลของความเสี่ยงที่เป็นระบบ (Systematic Risk) สามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ที่คาดหวังได้ ผลการศึกษาค่า R^2 ของแต่ละหลักทรัพย์มีดังต่อไปนี้

หลักทรัพย์ BCP

มีค่า $\mathbf{R^2}$ = 0.0069 แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระ สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ 0.69% หรือการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในอัตราผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์ ที่เกิดจากอิทธิพลของความเสี่ยงที่เป็นระบบ (Systematic Risk) สามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ BCP ที่คาดหวังได้ 0.69% นั่นคือ ความสามารถในการพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนจากตลาดหลักทรัพย์ อันเป็นตัวแปรอิสระที่ได้รับอิทธิพลของความเสี่ยงที่เป็นระบบ (Systematic Risk) สามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม หรือการเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ BCP ที่คาดหวังได้ 0.69%

หลักทรัพย์ SUSCO

ข้อมูลมีปัญหา Auto Correlation เมื่อแก้ไขแล้วทำให้ค่า $\mathbf{R^2}$ ไม่สามารถใช้อธิบายได้

หลักทรัพย์ EGCOMP

ข้อมูลมีปัญหา Heteroskedasticsity เมื่อแก้ไขแล้วทำให้ค่า $\mathbf{R^2}$ ไม่สามารถใช้อธิบายได้

หลักทรัพย์ RATCH

มีค่า $\mathbf{R^2}$ = 0.0052 แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระ สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ 0.52% หรือการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในอัตราผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์ที่เกิดจากอิทธิพลของความเสี่ยงที่เป็นระบบ (Systematic Risk) สามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังของหลักทรัพย์ RATCH ได้ 0.52% นั่นคือ ความสามารถในการพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนจากตลาดหลักทรัพย์ อันเป็นตัวแปรอิสระที่ได้รับอิทธิพลของความเสี่ยงที่เป็นระบบ (Systematic Risk) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม หรือการเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังของหลักทรัพย์ RATCH ได้ 0.52%

5.3.2 การวิเคราะห์ค่า α

ค่าประมาณ α เป็นค่าที่แสดงผลตอบแทนที่ผิดปกติ (Abnormal Return) หรือผลตอบแทนของหลักทรัพย์ที่สูงหรือต่ำกว่าอัตราผลตอบแทนของตลาด ซึ่งค่า α ต้องมีค่าไม่ต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญ หากต่างจากศูนย์ แสดงว่าในการลงทุนนั้นมีปัจจัยอื่นนอกจากความเสี่ยงที่เป็นระบบของหลักทรัพย์มีอิทธิพลทำให้อัตราผลตอบแทนผิดปกติไป อาทิเช่น ปัจจัยทางนโยบายของรัฐบาลว่าด้วยนโยบายการเงินเกี่ยวกับดอกเบี้ย ภาวะการซื้อขายของตลาดทุนในต่างประเทศ ภาวะการลงทุนในตลาดเงิน การดำเนินงานของกิจการ ตลอดจนความมีเสถียรภาพค่าเงินบาทซึ่งส่งผลต่อความมั่นใจในการลงทุนของนักลงทุน โดยที่การนำเอาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในหลายๆด้านมาร่วมประเมินยิ่งเป็นการช่วยลดความเสี่ยง อีกทั้งส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารการลงทุน

สมมุติฐานของสถิติการทดสอบ t-test คือ

$H_0 : \alpha = 0$ (ไม่มีปัจจัยอื่นที่ทำให้เกิดผลตอบแทนที่ผิดปกติ)

$H_1 : \alpha \neq 0$ (มีปัจจัยอื่นที่ทำให้เกิดผลตอบแทนที่ผิดปกติ)

เมื่อทดสอบค่า α ของการวิเคราะห์ถดถอย (Regression) จากข้อสมมุติฐาน ปรากฏว่าสามหลักทรัพย์ คือ หลักทรัพย์RATCH หลักทรัพย์BCP และหลักทรัพย์ SUSCO ยอมรับ H_0 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 นั่นคือยอมรับว่าไม่มีปัจจัยอื่นนอกจากความเสี่ยงที่เป็นระบบมามีอิทธิพลทำให้ผลตอบแทนผิดปกติไป หรือผลตอบแทนที่คาดหวังของหลักทรัพย์ขึ้นอยู่กับความเสี่ยงของหลักทรัพย์นั้นเพียงอย่างเดียว ส่วนหลักทรัพย์ EGCOMP ปฏิเสธ H_0 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 เป็นการยอมรับว่ามีปัจจัยอื่นนอกจากความเสี่ยงที่เป็นระบบมามีอิทธิพลทำให้ผลตอบแทนผิดปกติไปหรือผลตอบแทนที่คาดหวังของหลักทรัพย์ EGCOMP ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเสี่ยงของหลักทรัพย์นั้นเพียงอย่างเดียว

5.3.3 การวิเคราะห์ค่าความเสี่ยง (β_i)

ค่าประมาณเบต้า β เป็นตัวบ่งชี้ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์นั้นกับอัตราผลตอบแทนจากตลาด ซึ่งจากผลการศึกษาหากพบว่าหลักทรัพย์ที่ทำการศึกษา ได้ค่าสัมประสิทธิ์เบต้า β เป็นลบ จะเป็นการชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวของอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์กับอัตราผลตอบแทนของตลาดนั้นมีการเคลื่อนไหวในทิศทางตรงกันข้ามกันหมายความว่าถ้าอัตราผลตอบแทนของตลาดเพิ่มขึ้น อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์นั้นจะลดลง และถ้าหากอัตราผลตอบแทนของตลาดลดลง อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์นั้นจะเพิ่มขึ้น และจากผล

การศึกษาหากปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์เบต้า β ที่ได้มีค่าน้อยกว่าหนึ่ง แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวของอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในอัตราที่น้อยกว่าอัตราผลตอบแทนของตลาด จึงเรียกได้ว่าเป็นหลักทรัพย์ที่มีอัตราการปรับเปลี่ยนราคาช้ากว่าดัชนีราคาตลาด (Defensive Stock) คือ ถ้าหากดัชนีราคาตลาดมีการปรับตัวสูงขึ้น ราคาของหลักทรัพย์จะลดลง แต่จะมีลักษณะการปรับตัวลดลงของราคาที่ช้ากว่าดัชนีราคาตลาด และในทางตรงกันข้ามถ้าหากดัชนีราคาตลาดมีการปรับตัวลดลง ราคาของหลักทรัพย์จะเพิ่มขึ้น โดยจะมีลักษณะการปรับตัวขึ้นของราคาที่ช้ากว่าดัชนีราคาตลาด ด้วยผลของการศึกษาที่ได้สามารถนำไปประกอบการลงทุนได้ว่า ในสถานการณ์ที่ไม่มั่นคงหรือเกิดการปรับตัวขึ้นลงของดัชนีตลาดหลักทรัพย์โดยไม่มีปัจจัยชี้นำที่ชัดเจน ควรทำการลงทุนในหลัก ทรัพย์ที่มีลักษณะอัตราการปรับราคาช้ากว่าตลาด (Defensive Stock) เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงจากการลงทุน

ในการทดสอบค่าประมาณเบต้า β ที่ได้จากการประมาณสมการถดถอยด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) โดยมีข้อสมมุติฐานดังนี้

$H_0: \beta = 0$ (ผลตอบแทนของหลักทรัพย์กับผลตอบแทนของตลาดไม่มีความสัมพันธ์กัน)

$H_1: \beta \neq 0$ (ผลตอบแทนของหลักทรัพย์กับผลตอบแทนของตลาดมีความสัมพันธ์กัน)

ผลการหาค่าความเสี่ยงพบว่า หลักทรัพย์ BCP มีค่าความเสี่ยงเป็น -0.1752 หลักทรัพย์ EGCOMP มีค่าความเสี่ยงเป็น -0.0808 หลักทรัพย์ RATCH มีค่าความเสี่ยงเป็น -0.0246 หลักทรัพย์ SUSCO มีค่าความเสี่ยงเป็น 0.0207 จะเห็นได้ว่าทั้งสามหลักทรัพย์คือ หลักทรัพย์BCP หลักทรัพย์ EGCOMP และหลักทรัพย์RATCH ได้ค่าสัมประสิทธิ์เบต้า β เป็นลบ ซึ่งเป็นการชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวของอัตราผลตอบ แทนของหลักทรัพย์ กับอัตราผลตอบแทนของตลาดนั้นมีการเคลื่อนไหวในทิศทางตรงกันข้ามกัน หมายความว่า ถ้าอัตราผลตอบแทนของตลาดเพิ่มขึ้น อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ทั้งสามหลักทรัพย์จะลดลง และถ้าหากอัตราผลตอบแทนของตลาดลดลง อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ทั้งสามหลักทรัพย์จะเพิ่มขึ้น ส่วนหลักทรัพย์ SUSCO นั้นได้ค่าสัมประสิทธิ์เบต้า β เป็นบวก ซึ่งเป็นการชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์นี้ กับอัตราผลตอบแทนของตลาดนั้นมีการเคลื่อนไหวในทิศทางเดียวกันหมายความว่า ถ้าอัตราผลตอบแทนของตลาดเพิ่มขึ้น อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ SUSCO จะเพิ่มขึ้นตาม และถ้าหากอัตราผลตอบแทนของตลาดลดลง อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ SUSCO จะลดลงด้วยเช่นกัน

ผลการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์เบต้า β ที่ได้ของหลักทรัพย์ทั้งสี่หลักทรัพย์มีค่าน้อยกว่าหนึ่ง แสดงถึงว่ามีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวของอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในอัตราที่น้อย

กว่าอัตราผลตอบแทนของตลาด จึงเรียกได้ว่า เป็นหลักทรัพย์ที่มีอัตราการปรับเปลี่ยนของราคาไปในทางที่ช้ากว่าดัชนีราคาตลาด (Defensive Stock) คือ ถ้าหากดัชนีราคาตลาดมีการปรับตัวสูงขึ้น ราคาของหลักทรัพย์จะลดลงโดยจะมีลักษณะการปรับตัวลดลงของราคาที่น้อยกว่าดัชนีราคาตลาด และถ้าหากดัชนีราคาตลาดมีการปรับตัวลดลง ราคาของหลักทรัพย์จะเพิ่มขึ้นโดยจะมีลักษณะการปรับตัวของราคาเพิ่มขึ้นที่น้อยกว่าดัชนีราคา จากผลของการศึกษาที่ได้สามารถนำไปประกอบการลงทุนได้ว่า ในสถานการณ์ที่ไม่มั่นคงหรือเกิดการปรับตัวขึ้นลงของดัชนีตลาดหลักทรัพย์ โดยไม่มีปัจจัยชี้นำที่ชัดเจน การลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีลักษณะของอัตราการปรับตัวของราคาช้ากว่าตลาด (Defensive Stock) จะเป็นการลดความเสี่ยงในการลงทุน

เมื่อทดสอบค่า β พบว่าสามหลักทรัพย์ คือ หลักทรัพย์ RATCH หลักทรัพย์ BCP และหลักทรัพย์ SUSCO ยอมรับ H_0 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แสดงว่าดัชนีราคาตลาด (R_m) ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระไม่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ (R_i) ซึ่งเป็นตัวแปรตามได้ หรืออัตราผลตอบ แทนจากตลาดมีความสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ทั้งสาม ส่วนหลักทรัพย์ EGCOMP ปฏิเสธสมมุติฐาน H_0 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 หรือผลตอบแทนของหลักทรัพย์กับผลตอบแทนของตลาดมีความสัมพันธ์กัน

5.4 การประเมินราคาหลักทรัพย์เทียบกับเส้นตลาดหลักทรัพย์

จากการประเมินราคาหลักทรัพย์ด้วยอัตราผลตอบแทนที่คาดหวัง (Expected Return) หรือ $E(R_i)$ ของแต่ละหลักทรัพย์ในกลุ่มพลังงาน ภายใต้แบบจำลองการตั้งราคาในหลักทรัพย์ (Capital Asset Pricing Model : CAPM) มาประกอบการศึกษา แสดงให้เห็นตำแหน่งของหลักทรัพย์เมื่อเทียบกับเส้นตลาดหลักทรัพย์ (Security Market Line: SML) หากหลักทรัพย์อยู่เหนือเส้นตลาดหลักทรัพย์ (Security Market Line: SML) หลักทรัพย์นั้นจะมีราคาต่ำกว่าราคาที่เหมาะสม (Under Value) นักลงทุนควรซื้อหลักทรัพย์เหล่านี้ไว้ เพราะคาดว่าในอนาคตราคาของหลักทรัพย์จะสูงขึ้นยิ่งห่างมากเท่าใดก็จะมีโอกาสปรับราคาสูงขึ้นตาม และในทางตรงกันข้ามหากหลักทรัพย์อยู่ใต้เส้นตลาดหลักทรัพย์ (Security Market Line: SML) หลักทรัพย์นั้นจะมีราคาเกินกว่าราคาที่เหมาะสม (Over Value) นักลงทุนควรขายหลักทรัพย์เหล่านี้ออกไป เพราะคาดว่าในอนาคตราคาของหลักทรัพย์จะมีราคาต่ำลง ยิ่งใกล้มากเท่าใดก็จะยิ่งปรับราคาลดลงจนมาอยู่ในภาวะสมดุลบนเส้นตลาดหลักทรัพย์ (Security Market Line: SML) โดยอาศัยค่าตัวแปรต่างๆจากสมการ ดังนี้

$$E(R_i) = \alpha_{it} + \beta_i E(R_{mt})$$

ผลการศึกษาการประมาณค่าผลตอบแทนที่คาดหวังของหลักทรัพย์(Expected Return) หรือ $E(R_i)$ ปรากฏว่า 2 หลักทรัพย์ คือ BCP และ EGCOMP มีค่า α น้อยกว่า $(1 - \beta_i)\ E(R_f)$ แสดงว่าหลักทรัพย์ทั้ง 2 หลักทรัพย์มีราคาสูงกว่าราคาที่เหมาะสม (Over Value) และหลักทรัพย์อีก 2 หลักทรัพย์ คือ SUSCO และ RATCH มีค่า α มากกว่า $(1 - \beta_i)\ E(R_f)$ แสดงว่าหลักทรัพย์ทั้งสองหลักทรัพย์มีราคาต่ำกว่าราคาที่เหมาะสม (Under Value) ดังตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4 การประเมินราคาหลักทรัพย์ด้วยผลตอบแทนที่คาดหวัง(Expected Return)

หลักทรัพย์	β_i	α_i	$E(R_f)$	$(1 - \beta_i) R_f$	$E(R_m)$	$E(R_i)$
BCP	-0.175165	0.044372	0.09103	0.106975	0.09778	0.027244
SUSCO	0.020722	1.091860	0.09103	0.089144	0.09778	1.093886
EGCOMP	-0.080719	0.000900	0.09103	0.098378	0.09778	-0.00699
RATCH	-0.024582	0.124056	0.09103	0.093268	0.09778	0.121652

ที่มา : จากการคำนวณ

เมื่อนำมาหาตำแหน่งของอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังของแต่ละหลักทรัพย์ $E(R_i)$ จากความสัมพันธ์ในรูปสมการข้างต้น สามารถแยกเป็นรายหลักทรัพย์ได้ดังนี้

BCP $E(R_{BCP}) = 0.044372 - 0.175165\ E(R_{mt})$

$= \mathbf{0.027244}$

SUSCO $E(R_{SUSCO}) = 1.091860 + 0.020722\ E(R_{mt})$

$= \mathbf{1.093886}$

EGCOMP $E(R_{EGCOMP}) = 0.000900 - 0.080719\ E(R_{mt})$

$= \mathbf{-0.00699}$

RATCH $E(R_{RATCH}) = 0.124056 - 0.024582\ E(R_{mt})$

$= \mathbf{0.121652}$

เมื่อนำค่าผลตอบแทนที่คาดหวัง (Expected Return) หรือ $E(R_i)$ ของแต่ละหลักทรัพย์เทียบกับเส้นตลาดหลักทรัพย์ (SML) แล้วนั้น 2 หลักทรัพย์ คือ BCP และ EGCOMP อยู่ใต้เส้นตลาดหลักทรัพย์ หรือมีราคาสูงกว่าราคาที่เหมาะสม (Over Value) นักลงทุนจึงควรขายหลักทรัพย์เหล่านี้ออกไป เพราะคาดว่าน่าจะมีการปรับตัวของราคาลงจนอยู่ระดับเดียวกับอัตราผลตอบแทนของตลาด ซึ่งถือว่าเป็นราคาที่เหมาะสมหรือเป็นภาวะสมดุลในการลงทุน ส่วนอีก 2 หลักทรัพย์คือ SUSCO และ RATCH อยู่เหนือเส้นตลาดหลักทรัพย์ หรือมีราคาต่ำกว่าราคาที่เหมาะสม (Under Value) ดังภาพที่ 11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนที่คาดหวังของหลักทรัพย์ (Expected Return) หรือ $E(R_i)$ กับความเสี่ยงของการลงทุนในหลักทรัพย์นั้น นักลงทุนจึงควรซื้อหลักทรัพย์เหล่านี้ไว้ เพราะคาดว่าน่าจะมีการปรับตัวของราคาสูงขึ้นจนอยู่ระดับเดียวกับอัตราผลตอบแทนของตลาด ซึ่งถือว่าเป็นราคาที่เหมาะสมหรือภาวะสมดุลในการลงทุน

ภาพที่ 11 : ความสัมพันธ์ของผลตอบแทนที่คาดหวังกับความเสี่ยงการลงทุนในหลักทรัพย์

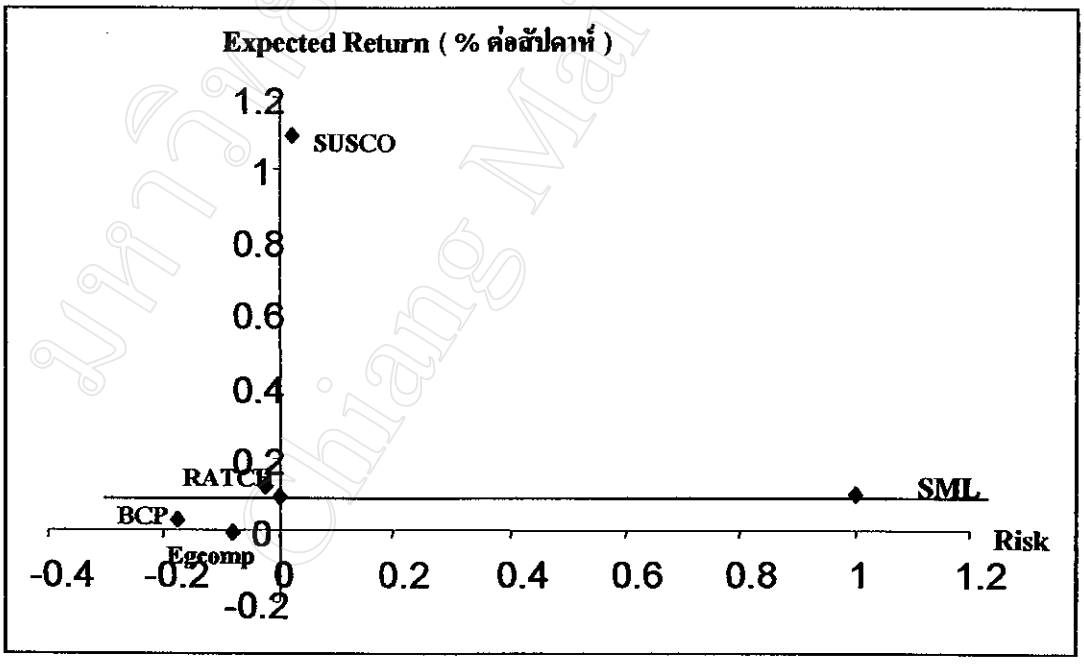

ที่มา : จากการวิเคราะห์ผลการศึกษา